

HUMAN
RIGHTS
ACTION

Akcija za ljudska prava

Pregled predloženih amandmana na Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tajnosti podataka

AMANDMAN 1 – čl. 8 Nacrta

AMANDMAN 2 – čl. 10 Nacrta

AMANDMAN 3 – čl. 14 Nacrta

AMANDMAN 4 – čl. 18 Nacrta

AMANDMAN 5 – čl. 17 Zakona o tajnosti podataka

AMANDMAN 6 – čl. 75 Zakona o tajnosti podataka

AMANDMAN 1

Član 8 Nacrta

Poslije člana 19 dodaju se dva nova člana koja glase:

"član 19a

...

član 19b

Ovlašćeno lice za određivanje stepena tajnosti vrši periodično preispitivanje tajnosti podataka, na osnovu kojeg može promijeniti stepen tajnosti podatka ili ukinuti tajnost podatka, i to:

- 1) za podatke označene stepenom tajnosti STROGO TAJNO, najmanje jednom u 10 godina;
- 2) za podatke označene stepenom tajnosti TAJNO, najmanje jednom u pet godina;
- 3) za podatke označene stepenom tajnosti POVJERLJIVO, najmanje jednom u tri godine i
- 4) za podatke označene stepenom tajnosti INTERNO, najmanje jednom godišnje."

Predlog amandmana

U članu 19 b tački 1) zamijeniti riječi "u 10" riječima "u 5", u tački 2) riječi "u pet godina" zamijeniti riječima "u četiri godine", tako da član 19 b glasi:

Ovlašćeno lice za određivanje stepena tajnosti vrši periodično preispitivanje tajnosti podataka, na osnovu kojeg može promijeniti stepen tajnosti podatka ili ukinuti tajnost podatka, i to:

- 1) za podatke označene stepenom tajnosti STROGO TAJNO, najmanje jednom u 5 godina;
- 2) za podatke označene stepenom tajnosti TAJNO, najmanje jednom u četiri godine;
- 3) za podatke označene stepenom tajnosti POVJERLJIVO, najmanje jednom u tri godine i
- 4) za podatke označene stepenom tajnosti INTERNO, najmanje jednom godišnje

OBRAZLOŽENJE

Smatramo da je neophodno propisati češće periodično preispitivanje tajnosti iz najmanje 2 razloga:

- a) Češće preispitivanje tajnosti za podatke označene stepenom tajnosti "STROGO TAJNO" i "TAJNO", je neophodno imajući u vidu da su to podaci za koje su propisani najduži rokovi čijim istekom prestaje tajnost, čime je time smanjena vjerovatnoća da će podaci biti dostupni javnosti onda kad prestane potreba za njihovim čuvanjem.

- b) Vjerujemo da predloženo skraćivanje rokova (5 godina i 4 godine) ne mogu imati bitnog uticaja na redovno obavljanje radnih zadataka i predstavljati dodatno opterećenje za ovlašćena lica, imajući u vidu da, po pravilu, ne postoji veliki broj dokumenata koji su označeni stepeniam tajnosti: STROGO TAJNO i TAJNO. Suprotno, mogu doprinijeti interesu javnosti na pristup podacima.

Slično rješenje propisuje i hrvatski Zakon o tajnosti podataka.¹

AMANDMAN 2

Član 10 Nacrta

U članu 26 stav 1 tačka 5 mijenja se i glasi:

“5) državni tužilac;”.

Tačka 6 mijenja se i glasi:

"6) sudije;".

Poslije tačke 7 dodaje se nova tačka koja glasi:

"8) članovi Savjeta nezavisnog nadzornog organa za zaštitu ličnih podataka i pristup informacijama."

Predlog amandmana

U član 10, poslije tačke 5) dodaje se nova tačka 5a), koja glasi: “okrivljeni i njegov zakonski zastupnik”, poslije tačke 8) dodaje se nova tačka 9) koja glasi:

“Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i njegovi zamjenici.”, tako da član 10 glasi:

U članu 26 stav 1 tačka 5 mijenja se i glasi:

“5) državni tužilac;”.

5) okrivljeni i njegov zakonski zastupnik

Tačka 6 mijenja se i glasi:

"6) sudije;".

Poslije tačke 7 dodaje se nova tačka koja glasi:

"8) članovi Savjeta nezavisnog nadzornog organa za zaštitu ličnih podataka i pristup informacijama."

“9) Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i njegovi zamjenici.”

OBRAZLOŽENJE

¹ Zakon o tajnosti podatka Republike Hrvatske (Narodne novine 79/07), članak 14.

Raniji tekst Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda² predviđao je obavezu svih organa da Zaštitniku pruže pomoć i da na njegov zahtjev stave na uvid sve podatke i spise kao i njihove kopije bez obzira na nivo tajnosti i da mu omoguće slobodan pristup prostorijama. Važeći Zakon o zaštitniku ljudskih prava i sloboda u članu 36³ ova ovlašćenja vezuje za propise kojima se uređuje zaštita tajnosti podataka i zaštita podataka o ličnosti.

Uvjereni smo da je za adekvatnu zaštitu ljudskih prava i sloboda neophodno zakonom omogućiti instituciji Zaštitnika pristup tajnim podacima.

Po ugledu na slovenački zakon o tajnosti podataka⁴ predlažemo da se mogućnost pristupa tajnim podacima proširi i na Zaštitnikove zamjenike, čime je osiguran rad institucije za slučaj trenutne spriječenosti Zaštitnika da pristupi ovim podacima.

Takođe, imajući u vidu primjedbe g-dina Kašumovog koje je iznio na javnoj raspravi 1. marta 2012. godine, podržavamo predlog da se, zbog ravnopravnosti stranaka u postupku, pristup podacima omogući i okrivljenom i njegovom zakonskom zastupniku.

AMANDMAN 3

Član 14 Nacrta

U članu 39 stav 2 mijenja se i glasi:

"Ako se bezbjednosna provjera ne sprovede u roku iz stava 1 ovog člana, rok za bezbjednosnu provjeru može se produžiti dok nadležni organ ne dobije podatke koji se odnose na bezbjedonosnu provjeru."

² Zakon o zaštitniku ljudskih prava i sloboda (Sl. list RCG, br. 41/2003), član 40, stav 1: „Organ je dužan da Zaštitniku, na njegov zahtjev, stavi na raspolaganje sve podatke i obavještenja iz svoje nadležnosti, bez obzira na nivo tajnosti i da mu omogući slobodan pristup svim prostorijama.“

³ Zakon o zaštitniku ljudskih prava i sloboda (Sl. list CG, br. 42/2011), član 36: „Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom dužan/na je da Zaštitniku/ci stavi na raspolaganje sve podatke iz nadležnosti organa kojim rukovodi, bez obzira na stepen tajnosti i da mu/joj omogući slobodan pristup svim prostorijama, u skladu sa propisima kojima se uređuje tajnost podataka i zaštita ličnih podataka, kao i rukovanje službenim spisima i dokumentima.“

⁴ Classified Information Act (Official Gazette of the Republic of Slovenia, No 87/2001), Article 3: “The following persons may, in connection with the discharge of their functions, have access to classified information without permission to access (hereinafter: permission)...ombudsmen and deputy ombudsmen...”.

Predlog amandmana

Brisati član 14 Nacrta.

OBRAZLOŽENJE

Postojeći član 39⁵ propisuje rokove za sprovođenje bezbjednosne provjere od 30 dana za osnovnu bezbjednosnu provjeru do 180 dana za specijalnu bezbjednosnu provjeru sa dodatnom bezbjednosnom provjerom. Ako se bezbjedonosna provjera ne sprovede u navedenim rokovima, rok za bezbjednosnu provjeru može se produžiti za 30 dana (slično rješenje sadrži Zakon o tajnosti podataka Srbije)⁶. Međutim, Nacrtom se naknadni rok od 30 dana mijenja formulacijom: „rok za bezbjednosnu provjeru može se produžiti dok nadležni organ ne dobije podatke koji se odnose na bezbjednosnu provjeru“. Rješenje predloženo Nacrtom predstavlja korak unazad prema kojem bezbjedonosna provjera može trajati neograničeno dugo, što ostavlja prostor i za zloupotrebu, zbog čega smatramo da ga je neophodno brisati.

Zakon o tajnosti Republike Srbije ne samo da je ograničio naknadne rokove, već propisuje i da ukoliko se u predviđenim rokovima ne izvrši bezbjedonosna provjera, smatra se da ne postoji bezbjedonosni rizik pristupa tajnim podacima podnosioca zahtjeva.

AMANDMAN 4

Član 18 Nacrta

Član 51 mijenja se i glasi:

Najkasnije 180 dana prije isteka važenja dozvole za pristup tajnim podacima, podnosilac zahtjeva može da podnese zahtjev za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima.

⁵ Rok za sprovođenje bezbjednosne provjere teče od dana prijema popunjenog upitnika kod Agencije, i to do:

- 1) 30 dana za osnovnu bezbjednosnu provjeru;
- 2) 90 dana za specijalnu bezbjednosnu provjeru;
- 3) 180 dana za specijalnu bezbjednosnu provjeru sa dodatnom bezbjednosnom provjerom.

Ako se bezbjednosna provjera ne sprovede u roku iz stava 1 ovog člana, rok za bezbjednosnu provjeru može se produžiti za 30 dana.

⁶ Član 63:

Nadležni organ dužan je da, od dana prijema popunjenog upitnika, izvrši bezbednosnu proveru u sledećim rokovima: do 30 dana, za osnovnu bezbednosnu proveru; do 60 dana, za potpunu bezbednosnu proveru; do 90 dana za posebnu bezbednosnu proveru.

Izuzetno, ako za to postoje opravdani razlozi, rokovi iz stava 1. tač. 2) i 3) ovog člana se mogu produžiti najduže za vremenski period utvrđen u ovim tačkama.

U slučaju iz stava 2. ovog člana nadležni organ je dužan da o produženju roka obavesti rukovodioca organa javne vlasti koji je dostavio zahtev za bezbednosnu proveru i Kancelariju Saveta.

Ako se bezbednosna provera ne izvrši u rokovima utvrđenim u st. 1. i 2. ovog člana, smatra se da ne postoji bezbednosni rizik pristupa tajnim podacima podnosioca zahteva.

Na osnovu zahtjeva za produženje važenja dozvole iz stava 1 ovog člana, Agencija ponovo vrši bezbjednosnu provjeru.

Predlog amandmana

U članu 51, poslije stava 1, dodati stav 2 koji glasi:” U roku propisanim stavom 1 Direkcija u pisanom obliku obavještava korisnika da može da podnese zahtjev za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima.”, tako da član 18 glasi:

Najkasnije 180 dana prije isteka važenja dozvole za pristup tajnim podacima, podnosilac zahtjeva može da podnese zahtjev za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima.

U roku propisanim stavom 1 Direkcija u pisanom obliku obavještava korisnika da može da podnese zahtjev za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima.

Na osnovu zahtjeva za produženje važenja dozvole iz stava 1 ovog člana, Agencija ponovo vrši bezbjednosnu provjeru.

Važećim članom 51⁷, stav 1 propisano je da najkasnije 180 dana prije isteka važenja dozvole za pristup tajnim podacima, Direkcija u pisanom obliku obavještava korisnika da može da podnese zahtjev za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima. Nacrtom je predviđeno brisanje ove odredbe i predložena nova prema kojoj: „Najkasnije 180 dana prije isteka važenja dozvole za pristup tajnim podacima, podnosilac zahtjeva može da podnese zahtjev za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima.“ Predloženom odredbom se istovremeno predviđa mogućnost produženja dozvole, a ukida obaveza Direkcije da obavijesti korisnika o tome, što je kontradiktorno. Smatramo da nema smetnje da se i postojeća odredba (obaveza Direkcije da u pisanom obliku obavijesti korisnika o mogućnosti produženja važenja dozvole) i predložena odredba (mogućnost produženja važenja dozvole) nađu u Zakonu.

Obaveza obavještavanja korisnika dozvole (imaoca sertifikata) je propisana i Zakonom o tajnosti podataka Republike Srbije.⁸

⁷ Najkasnije 180 dana prije isteka važenja dozvole za pristup tajnim podacima, podnosilac zahtjeva može da podnese zahtjev za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima.

Na osnovu zahtjeva za produženje važenja dozvole iz stava 1 ovog člana, Agencija ponovo vrši bezbjednosnu provjeru."Najkasnije 180 dana prije isteka važenja dozvole za pristup tajnim podacima, Direkcija u pisanom obliku obavještava korisnika da može da podnese zahtjev za produženje važenja dozvole za pristup tajnim podacima.

Uz zahtjev za produženje važenja dozvole iz stava 1 ovog člana, korisnik obavještava Direkciju o svim promjenama podataka iz ranije podnijetog bezbjednosnog upitnika sa dokazima, a Agencija ponovo vrši bezbjednosnu provjeru.

⁸ Član 75.

PREDLOG NOVIH IZMJENA I DOPUNA

Smatramo da je Nacrt izmjena i dopuna Zakona o tajnosti podataka moguće i potrebno proširiti kako bi se poboljšali i članovi 17 i 75 Zakona o tajnosti podataka. U tom smislu predlažemo amandmansko djelovanje na navedene članove.

AMANDMAN 5

Član 17 Zakona

Ovlašćeno lice za određivanje stepena tajnosti podatka, prilikom određivanja stepena tajnosti, obavezno je da cijeni moguće štetne posljedice za bezbjednost države ili druge njene interese.

Predlog novog amandmana

U članu 17, poslije stava 1, dodati stav 2 koji glasi:” Prilikom određivanja stepena tajnosti podatka ovlašćeno lice za određivanje stepena tajnosti podatka dužno je da odredi najniži stepen tajnosti koji će osigurati zaštitu interesa koji bi neovlašćenim otkrivanjem tog podatka mogli biti ugroženi.”, tako da član 17 glasi:

Ovlašćeno lice za određivanje stepena tajnosti podatka, prilikom određivanja stepena tajnosti, obavezno je da cijeni moguće štetne posljedice za bezbjednost države ili druge njene interese.

Prilikom određivanja stepena tajnosti podatka ovlašćeno lice za određivanje stepena tajnosti podatka dužno je da odredi najniži stepen tajnosti koji će osigurati zaštitu interesa koji bi neovlašćenim otkrivanjem tog podatka mogli biti ugroženi.

OBRAZLOŽENJE

Važećim Zakonom (čl. 17) propisano je da ovlašćeno lice za određivanje stepena tajnosti podatka, prilikom određivanja stepena tajnosti, obavezno je da cijeni moguće štetne posljedice za bezbjednost države ili druge njene interese.

Dodavanjem stava 2 jasno se predupređuje situacija da neki podatak bude označen većim stepenom tajnosti od onoga koji je potreban obzirom na štetene posljedice koje bi njegovim otkrivanjem mogle nastupiti. Dodatna preciznot prilikom određivanja stepena tajnosti je posebno potrebna imajući u vidu različite mogućnosti pristupa podacima i periodičnog preispitivanja tajnih podataka srazmjerno određenom stepenu tajnosti.

Predloženo rješenje je predviđeno u zakonima Srbije⁹, Hrvatske¹⁰ i Slovenije¹¹.

AMANDMAN 6

Član 75 Zakona

Vlada imenuje i razrješava direktora Direkcije (u daljem tekstu: direktor), na predlog ministra nadležnog za poslove odbrane.

Za direktora se imenuje lice koje ispunjava uslove za rad u državnim organima, ima visoku stručnu spremu i najmanje pet godina radnog iskustva.

Direktor ne može biti član političke stranke, niti politički djelovati.

Predlog novog amandmana

U članu 75, u stavu 2 poslije riječi: "iskustva", dodati riječi: "na poslovima iz oblasti bezbjednosti.", tako da član 75 glasi:

Vlada imenuje i razrješava direktora Direkcije (u daljem tekstu: direktor), na predlog ministra nadležnog za poslove odbrane.

Za direktora se imenuje lice koje ispunjava uslove za rad u državnim organima, ima visoku stručnu spremu i najmanje pet godina radnog iskustva na poslovima iz oblasti bezbjednosti.

Direktor ne može biti član političke stranke, niti politički djelovati.

OBRAZLOŽENJE

Smatramo da se Nacrtom morala korigovati navedena odredba preciziranjem radnog iskustva na poslovima iz oblasti bezbjednosti čime se osigurava minimalna profesionalnost lica koje se imenuje.

⁹ Član 11, stav 2 „Pri određivanju stepena tajnosti podatka ovlašćeno lice određuje najniži stepen tajnosti koji sprečava nastanak štete po interese Republike Srbije.“

¹⁰ Članak 12: “U postupku klasifikacije podatka vlasnik podatka dužan je odrediti najniži stupanj tajnosti koji će osigurati zaštitu interesa koji bi neovlaštenim otkrivanjem tog podatka mogli biti ugroženi.”

(2) Ukoliko klasificirani podatak sadrži određene dijelove ili priloge, čije neovlašteno otkrivanje ne ugrožava vrijednosti zaštićene ovim Zakonom, takvi dijelovi podatka neće biti označeni stupnjem tajnosti.

¹¹ Član 14, stav 1: “In classifying information an authorised person shall give the lowest level of classification that still ensures such a degree of protection as is necessary to safeguard the interests and ensure the security of the country. “

Slično rješenje sadrži Zakon o tajnosti podataka Republike Srbije kojim je propisano desetogodišnje radno iskustvo na poslovima iz oblasti bezbjednosti.¹²

¹² Član 89, stav 4: „Za direktora Kancelarije Saveta se postavlja lice koje ispunjava opšte uslove za rad u državnim organima, koje ima visoku stručnu spremu i najmanje deset godina radnog iskustva na poslovima iz oblasti bezbednosti.“